

*Духа М. В.,  
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4405-9429>  
доктор економічних наук, професор,  
професор кафедри економіки підприємства  
і підприємництва,  
Хмельницький національний університет  
(м. Хмельницький, Україна)*

## **СВІТОЦИВІЛІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ Є НЕОБХІДНИМИ І НЕМИНУЧИМИ**

*«...Ми будемо захищати свою землю, маючи підтримку партнерів  
чи не маючи. ... Ми цінуємо будь-яку допомогу... Це ваш внесок у безпеку  
Європи та світу.*

*... НАТО. Нам кажуть: двері відкриті. Але поки що стороннім вхід  
заборонено. Якщо не всі члени Альянсу хочуть нас бачити або всі члени  
Альянсу не хочуть нас бачити — скажіть чесно. Відкриті двері – це  
добре, але нам потрібні відкриті відповіді, а не роками незакриті пи-  
танья... »*

*19.02. 2022 р.;*

*58-а Мюнхенська конференція з питань безпеки;*

***Володимир Зеленський***

За заявленою темою IV Міжнародної науково-практичної конференції: «Інтелектуальна власність як складова системи забезпечення національної безпеки» опубліковано авторські публікації, у яких розкрито теоретико-методологічні та прикладні аспекти щодо формування та використання інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності, техніко-технологічної модернізації економіки, впровадження інновацій у різних сферах життєдіяльності, досягнення цілей сталого розвитку та забезпечення національної безпеки в розрізі її складових [див. детальніше публікації 1–10].

На жаль, рішення, які б унеможливлювали загрози безпеці, зокрема, енергетичній, як важливої складової національної безпеки, не приймалися вчасно. «Стратегічні домовленості, рішення щодо унеможливлення будівництва проекту «Північний потік-2» було упущено» [2]. Більше того, такий проект з самого початку ніс у собі загрози не лише для України, а й для усієї Європи та безпеки світу. В умовах диктату Росії, неадекватного ставлення до світоцивілізаційних порядків, сприймати даний проект як економічний аж ніяк не можна було, що й показав час. Енергетична «залежність» від Росії у поєднанні з відсутністю належного реагування цивілізованих країн, міжнародних інституцій на порушення норм міжнародного права,

злочини Росії проти людства, скоєні нею у різні роки, обумовлювало посилення з боку Росії (як виявилось) вкрай збочених її намірів, які переросли у повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р. Лише по факту розпочатої повномасштабної війни Німеччина призупинила сертифікацію проекту «Північний потік-2» і на сьогодні з великою ймовірністю можемо стверджувати про його закриття та демонтаж труб як таких.

Безкарність, відсутність превентивних заходів та реакції цивілізованого світу на ігнорування Росією норм міжнародного права, зазіхання на територіальну цілісність та суверенітет інших держав, анексія Криму у 2014 р. та «приховані» військові дії на Донбасі вилились якнайменше у економічні збитки як для Німеччини (у контексті уже необхідності демонтажу «Північний потік-2») так і збитки для інших країн, які пов'язані з війною Росії в Україні. Але найбільші збитки несе Україна, найстрашніші і непоправні із них, — втрачені людські життя.

У контексті теми: «Світоцивілізаційні зміни є необхідними і неминучими» зупинюсь на аспектах, які виводять на даний висновок і аргументують необхідність змін задля забезпечення безпеки усього світу. Маємо розуміти глобальний контекст питань безпеки, які не обмежуються кордонами будь-якої країни чи сферами/галузями впливу (зокрема, загрози для здоров'я людини від пандемії Covid-19 спричинили наслідки у країнах у різних сферах життєдіяльності). Війна Росії в Україні спричинює безліч загроз, починаючи від загроз для безпеки людини в Україні, так і загроз продовольчої, економічної тощо безпеки країн світу. Обстріли атомних станцій в Україні є загрозою для людства та екосистем континенту в цілому, подальші обстріли можуть призвести до непоправних наслідків.

Живемо у складний для усього цивілізаційного світу час. Росія бомбардує Україну (у т. ч. здійснює наступи з території Білорусі), вбиває мирних жителів, знищує інфраструктуру...

На сьогодні Україна є «щитом» усього цивілізованого світу. Підтримка, допомога Україні є. Зокрема, прийняття країнами вимушених біженців з України — це порятунок для людей, але це допомога з наслідками війни. Необхідно нівелювати причини, консолідувати усі зусилля та зупинити безчинства Росії.

Із системою превентивних заходів не склалося.

Необхідність світоцивілізаційних змін, здатних забезпечити гарантії безпеки, обумовлена:

- недовістю норм міжнародного права та укладених угод (окремих норм та / або ігнорування / порушення їх окремими країнами);
- запізнілістю рішень країн цивілізованого світу;

- відсутністю або недостатністю необхідних превентивних заходів / дій на відповідні виклики та загрози, які мали місце, і які є зараз.

Якщо такі заходи й були, то по факту агресії Росії щодо багатьох країн у різні роки, злочинних дій Росії щодо України (анексія Криму, військові дії на Донбасі, повномасштабне вторгнення в Україну 24.02. 2022 р.) можемо констатувати їх неефективність та недостатність.

Алогічність, ірраціональність війни Росії в Україні, інформаційна неадекватність Росії не вкладається у рамки «здорового глузду».

Необхідність світоцивілізаційних змін викликана також тим, що:

1. ООН давно перетворилась на «нафталінову» організацію, клуб обміну думками без конструктивних рішень і впливів на світоцивілізаційні процеси.

НАТО, декларуючи цінності демократії, свободи, верховенства права, споглядає за безчинствами Росії та відмовляє Україні закрити небо над Україною. Тобто, відмовляє у проханні захисту таких цінностей через окремі регулюючі статті діяльності Альянсу.

Будапештський меморандум не забезпечив Україні гарантій безпеки...

2) Проблема/парадокс у тому, що цивілізований світ діє у рамках нормативно-правового поля, а «слова стурбованості» тим більше не зупинили брехню, підступні дії, безчинства Росії.

Запроваджені санкції діють, але їх вплив на Росію є не таким швидким, як потрібно. Кожен день війни Росії в Україні — це вбивства народу України, злочини проти людяності, це скалічені тисячі людських долей, це масштабні руйнування інфраструктури, об'єктів культури тощо.

3) Реакція / дії усього цивілізованого світу мають бути адекватними викликам та загрозам ...

Чи усе зроблено тими, хто міг не допустити, а зараз зупинити війну Росії в Україні? Дане питання потрібно розглядати, спираючись на аналіз різних аспектів розвитку та співпраці країн світу, ролі лідерів, міжнародних інституцій, а також, безсумнівно, дане питання буде актуальним предметом численних ґрунтовних досліджень.

На сьогодні зрозуміло, що зволікання з рішеннями в умовах війни — це людські жертви (при цьому розуміючи, визнаючи життя людини — найвищою цінністю). Відповідь на питання: «Чи справедлива ця війна?» є очевидною: немає в Україні примарних «бандерівців-нацистів», і визволяти нас — не потрібно. Народ України відстоює свою свободу та незалежність України, не посягаючи на території інших країн, права й свободи їх громадян.

Варто звернути увагу на очевидній інформаційній дезінформації населення Росії та недоопрацюванні країн (включаючи Україну) у контексті спростування неправдивої інформації та донесення реальної / достовірної інформації. Необхідно було знайти механізми донесення достовірної інформації або превентивно ізолювати Росію (у т. ч. санкціями, які запроваджені лише зараз).

Чудовий фільм: «Поїздка в Америку». Завдяки короткій фразі королеви Іоліон: «Я думала, ти — король», король Джаффе змінив традиції ... Не науковий приклад, але все ж, правила, які не діють або не відповідають сучасним реаліям, потрібно змінювати.

Отже, **СВІТОЦИВІЛІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ Є НЕОБХІДНИМИ**, проте, **ЇХ НЕМИНУЧІСТЬ: ЗМІСТ, ЧАС НАСТАННЯ ТА НАСЛІДКИ ЗМІН** залежить від багатьох.

Для якнайшвидших світоцивілізаційних змін щодо перемоги «добра над злом», «світла над темрявою» **НЕОБХІДНО** усім силам «прогресивності, технологічності, добра, людяності» проявляти ще сміливість, швидко та адекватну реакцію на виклики та загрози.

Відносно вкладу наукової спільноти для реалізації вище зазначених змін з метою досягнення максимальної ефективності / інтелектуальної віддачі, результатів інтелектуальної праці **ІНІЦІУЮ СТВОРЕННЯ ГРУПИ НАУКОВЦІВ**, здатних:

- синтезувати / узагальнювати результати численних фундаментальних досліджень;
- відмежовувати «раціональне зерно» від «інформаційного шуму», у т. ч. відкидаючи будь-які популістичні ідеї;
- тезисно доносити синтезовану інформацію до представників органів законодавчої та виконавчої влади.

Для реалізації даної ідеї доцільними будуть проведення круглих столів – засідань (1-2 рази в рік), у рамках яких будуть закумульовані вище зазначені ініціативи (тобто, тезисні реалістичні і доцільні до впровадження рекомендації розвитку України), а також закумульовані ідеї у т. ч. методом мозкового штурму наявним інтелектуальним потенціалом учасників.

### **Список використаних джерел**

1. Диха М.В. Економічна безпека країни: сутність та складові. Нова траєкторія розвитку національної економіки: мікро-, макро- та прикладні аспекти: монографія / під ред. О.В. Покатаєвої, М.В. Болдуєва, Г.Ю. Кучерової. Запоріжжя: КПУ. 2017. С. 284-298. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/7635>

2. Диха М.В., Диха В.В. Енергетична безпека України у контексті загроз запуску «Північний потік – 2» Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах

сучасних глобальних викликів: зб. наук. праць за матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (5 листопада 2021 р.). Хмельницький: ХНУ. 2021. С. 60-63. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/10862>

3. Диха М.В. Здоров'я людини як базова складова людського потенціалу в системі досягнення цілей сталого розвитку України. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. № 1. С. 20-25. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/8968>

4. Диха М.В. Інновації – ключовий чинник соціально-економічного розвитку країни. Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». 2012. № 4(30). С. 28-33. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/2405>

5. Диха М.В. Інтелектуальний капітал у системі забезпечення інноваційного розвитку країни. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. № 6. С. 45-49. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/8725>

6. Диха М.В., Колісник Г.М. Податки в системі забезпечення економічної безпеки та розвитку національної економіки. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2017. № 4. С. 49-53. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/5699>

7. Диха М. В. Соціальна сфера України в контексті забезпечення соціальної безпеки. Сучасні питання економіки і права: зб. наук. праць. Серія економічні науки. К.: КиМУ, 2020. Випуск 1(11). С. 119-128. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/9068>

8. Диха М.В. Соціально-економічний розвиток України: напрями та засоби реалізації: монографія. К.: Центр учбової літератури. 2016. 388 с. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/5964>

9. Dykha Mariia V., Liubokhynets Larysa, Tanasiienko Nataliia P., Moroz Serhiy and Poplavska Olga (2019). Elimination of the influence of investment, financial and operational risks on the organisation economic security. Journal of Security and Sustainability Issues, 9(1), 13-26. URL: [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(2\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(2)) ; <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/8397>

10. Voynarenko Mykhaylo, Dykha Mariia V., Mykoliuk Oksana, Yemchuk Ludmyla and Danilkova Anastasiia (2018). Assessment of an enterprise's energy security based on multi-criteria tasks modeling. Problems and Perspectives in Management, 16(4), 102-116. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(4\).2018.10](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(4).2018.10)